

3. Закон України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”//
www.nau.kiev.ua.

4. Рожелюк В.М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 488с.

УДК 657

Садовська І.Б.

*д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

Бабіч І.І.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна*

Нагірська К.Є.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна*

БУХГАЛТЕРСЬКІ І ПОДАТКОВІ КОЛІЗІЇ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ГРАНТОВИХ КОШТІВ

Програми транскордонного співробітництва (ПТС) в даний час є досить розповсюдженим явищем у прикордонних областях України. Зокрема, в західній частині такі Програми фінансуються Європейським Союзом (ЄС). Враховуючи вимоги грантодавців, українські бенефіціари під час реалізації проектів, повинні дотримуватись як вимог ЄС, так і вимог національного законодавства, які різняться між собою. Крім того, в межах українського законодавства виникають бухгалтерські та податкові колізії. Це зумовлює низку проблем, що виникають при організації бухгалтерського обліку та формуванні звітності гранто отримувачів. Також заявлена проблематика майже не висвітлюється у працях закордонних та вітчизняних науковців.

Гранти є фінансовими ресурсами, це досить значні вливання в економіку нашої держави. Вони надаються донором реципієнту на безповоротній основі, проте мають визначене цільове призначення, визначене програмою та установлене грантовим контрактом.

Проблема використання грантових коштів в тому, що чіткого порядку оподаткування та обліку грантів чинне національне законодавство не містить.

Загальну правову основу щодо регламентації проектів ПТС в Україні становлять такі нормативні акти:

1. Регламент (ЄС) № 232/2014 Європарламенту та Ради ЄС від 11 березня 2014 року про створення Європейського інструменту сусідства;

2. Виконавчий регламент Єврокомісії (ЄС) № 897/2014 від 18 серпня 2014 р., що встановлює певні положення з метою виконання програм транскордонного

співробітництва, що фінансуються в рамках Регламенту (ЄС) № 232/2014 Європейського Парламенту та Ради ЄС про створення Європейського інструменту сусідства [2, с.2].

Для кожної ПТС розроблено Спільну операційну програму (JOP) [4, 9], в якій детально описано правила проведення конкурсів, формування аплікаційних заявок та основні вимоги до реалізації проектів.

Крім того, не менш важливим документом, що встановлює процедури імплементації проектів ПТС є Практичний посібник з контрактних процедур для зовнішньої допомоги Європейської Комісії (Practical Guide to Contract Procedures for EU External Actions - PRAG) [5]. Для неприбуткових організацій (не бюджетних), які є грантоотримувачами, ЄС розроблено посібник з технічної підтримки імплементації та управління ПТС - TESIM (technical support to the implementation and management of ENI CBC programmes) [8], у якому детально описано вимоги до процедур закупівлі бенефіціарами проекту та відображення їх у звітності.

У Постанові Кабінету Міністрів України №153 від 15.02.2002 р. [3] зазначено, що координатором діяльності, пов'язаної із залученням міжнародної технічної допомоги в Україні є Міністерство економічного розвитку і торгівлі (29 серпня 2019 року перейменовано у Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [1]). Відповідно до своїх завдань, Міністерство проводить державну реєстрацію/перереєстрацію проектів міжнародної технічної допомоги в Україні (у тому числі і проектів ПТС), веде державний реєстр цих проектів та проводить моніторинг виконання і додержання умов реалізації таких проектів.

Що стосується окремого проекту, то вимоги та правила його реалізації детально визначаються у грантовому контракті та додатках до нього. Невід'ємною частиною грантового контракту є Програмний посібник (I і II частини), положення якого є обов'язковими до виконання [6, 7].

Відповідно до положень Програмного посібника, головний бенефіціар і всі бенефіціари проекту повинні вести чіткий і правильний бухгалтерський облік усього проекту, використовуючи для цього відповідну систему бухгалтерського обліку із застосуванням методу подвійного запису [7, с.16].

Правила ведення бухгалтерського обліку проектів ПТС вимагають від керівництва проекту (головного бенефіціара проекту) загального управління витратами у рамках проекту з точки зору їх прийнятності. Саме тому важливим є те, щоб всі бенефіціари використовували єдині підходи до ведення та організації бухгалтерського обліку та системи оподаткування операцій з грантовими коштами в рамках імплементації проекту.

Основними елементами бухгалтерських і податкових колізій при використанні грантових коштів є: 1) неприйнятність податку на додану вартість, що провокує бенефіціарів на пошук альтернативних варіантів закупівлі послуг і товарів для потреб реалізації проекту, що не завжди є прозорим в частині системи

оподаткування і вибору конкурентного постачальника; 2) невідповідність винагороди управлінському персоналу проекту середній заробітній платі відповідної установи, яка реалізовує проект, що призводить до вимушеного проявлення креативного мислення відповідними обліковими фахівцями з ціллю компромісного вирішення проблеми, не порушуючи при цьому чинне податкове і соціальне законодавство; 3) обмеження для державних службовців, які є безпосередньо чи опосередковано причетними до реалізації проекту, в частині витрат на відрядження, зокрема, добових і на проживання; 4) розбіжності в правилах закупівлі послуг і товарів, які провокують управлінський персонал використовувати різні документи для контролюючих органів Спільного технічного секретаріату ЄС та національного законодавства України. Такі документи не містять суттєвих розбіжностей і не приводять до ухилень від сплати податків чи інших неправочинних дій, проте, на наш погляд, порушують правила етики і порушують психологічну рівновагу учасників реалізації проекту.

Для вирішення означених проблемних питань є потреба долучити наукову спільноту в галузі бухгалтерського обліку, аудиту і оподаткування. Це свого роду започаткування нової теми для широкої і різносторонньої дискусії серед науковців, бухгалтерів-практиків в галузі проектної діяльності, а також представників відповідних державних структур, які безпосередньо контролюють грантові кошти, які заходять на територію України як міжнародна технічна допомога. Ми повинні прикласти максимум зусиль, щоб забезпечити прозору та ефективну систему внутрішнього контролю за використанням грантових коштів у рамках реалізації міжнародних проектів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 25.11.2019).
2. Посібник з перевірки витрат. Версія 1.0. Програма транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Польща-Білорусь-Україна 2014-2020». 2017. 25 с.
3. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України №153 від 15.02.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF> (дата звернення: 25.11.2019).
4. Belarus – Ukraine. Joint Operational Programme. 2014. 25 p. URL: http://www.eaptc.eu/struct_file.php?id=154 (дата звернення: 25.11.2019).
5. Practical Guide to Contract Procedures for EU External Actions – PRAG. 15 July 2019. URL: <http://ec.europa.eu/europeaid/prag> (дата звернення: 25.11.2019).
6. Programme Manual. PART I – APPLICANT 1st CALL FOR PROPOSALS. Version III. June 2019. 65 p.

7. Programme Manual. PART II - IMPLEMENTATION MANUAL 1st CALL FOR PROPOSALS. 46 p. URL: https://www.pbu2020.eu/files/uploads/pages_en/manual%20II/Manual%20II%20EN.pdf (дата звернення: 25.11.2019).

8. TESIM (technical support to the implementation and management of ENI CBC programmes). 2018. 81 p. 9. The ENI Cross-Border Cooperation Programme Poland-Belarus-Ukraine 2014-2020. 2017. 92 p. URL: https://www.pbu2020.eu/files/uploads/JOP_EN_PBU14-20_v.13.11.2017.pdf (дата звернення: 25.11.2019).

УДК 657:1

Семанюк В.З.

*д.е.н., доцент, доцент кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу
Тернопільський національний економічний університет, м.Тернопіль, Україна*

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ ОБЛІКУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Економічна діяльність у світлі синергетичної парадигми потребує отримання достатнього обсягу інформації для аналізу закономірностей розвитку бізнесу. Обліковий спосіб мислення сприяє побудові специфічно організованого процесу збору й обробки даних з метою отримання інформації про об'єкт дослідження. Саме тому можна трактувати загальну дефініцію «облік» як особливий спосіб мислення, спрямований на різнобічне відображення економічної реальності шляхом створення ідеальних теоретичних об'єктів і побудови на їхній основі інформаційних моделей для задоволення інформаційних потреб користувачів. Таке трактування розкриває онтологічну сутність обліку та його здатність відображати об'єкти матеріального і нематеріального світу.

Важливими є проблеми істини та її критеріїв, які вирішується через достовірність знання і знаходять своє відображення в обліковій гносеології. Достовірність або істинність знання досягається лише за умови поєднання чуттєвого і раціонального способів пізнання (формально-логічних та емпіричних методів). При пізнанні економічної чи будь-якої іншої реальності неможливо позбутися суб'єктивності сприйняття. Саме тому у теорії пізнання поділяють знання на «аргіорі» – незалежні від досвіду і відчуттів та «а posterіорі» – отримані за допомогою досвіду та чуттєвого сприйняття. На основі цього поділу виділяють аналітичні й синтетичні судження. Аналітичні судження шляхом логічного аналізу визнаються істинними «аргіорі», а істинність синтетичних суджень, які отримують, вивчаючи світ завдяки відчуттям, доводиться через використання зовнішньої інформації, і вони можуть бути як «аргіорі», так і «а posterіорі» істинними. На основі синтетичних та аналітичних суджень в обліку формується інформація способами моніторингу і збору даних про об'єкт дослідження; групування,